

De Derde Internationale en de Wereldrevolutie

DOOR

K. H O R N E R.

III.

Herhaaldelijk is reeds uitgesproken, ook in manifesten uit Moskou, dat in West Europa de revolutie zooveel langer zal duren, omdat de bourgeoisie er zooveel machtiger is dan ze in Rusland was. Waarin bestaat die grootere macht? Dat ze talrijker is? Het proletariaat is naar verhouding nog veel talrijker. Dat zij het economisch leven beheescht? In Midden Europa is dit bankroet. In haar beschikking over de geweldmiddelen van de staat? Zeker, maar in November 1918 vielen deze in Duitschland, Oostenrijk enz. machteloos uit haar handen, toen de volksmassa's, de arbeiders en soldaten opstonden. Toch heeft zij daarna deze machtsmiddelen weer kunnen opbouwen; dit bewijst, dat er een andere, dieper verborgen macht aanwezig was, die nog onaangetast bleef. Die verborgen macht is de geestelijke macht van de bourgeoisie over het proletariaat. De proletarische massa's werden nog geheel beheerscht door de burgerlijke denkwijze, en daardoor werd na de ineenstorting de burgerlijke heerschappij weer door hun eigen handen opgericht.

Dit feit plaatst ons recht voor het groote probleem van de revolutie in West Europa. In de landen met een oude burgerlijke produktiewijze en een hoog ontwikkelde burgerlijke kultuur van vele eeuwen hebben deze geheel en al hun stempel op het denken en voelen der volksmassa's gedrukt. Daardoor is het geestelijk en innerlijk karakter der volksmassa's hier geheel anders dan in de Oostelijke landen, die zulk een kultuur niet gekend hebben. Dit geldt niet enkel voor Engeland, Frankrijk, Nederland (Amerika natuurlijk eveneens) waarin het burgerlijk geestesleven in een ontwikkeling van vele eeuwen in een krachtige nationale kultuur kon opgroeien, en in de 19de eeuw door het kapitalisme stevig en intensief tot in de

verste uithoeken van het volk georganiseerd werd. Dit geldt ook voor Centraal Europa, Duitschland, Oostenrijk, Italië, hoewel daar het kapitalisme eerst laat en kort opbloede, terwijl de massa's hun kleinburgerlijke en kleinboersche tradities bewaarden. Want ook deze tradities wortelden in een oude burgerlijke produktie en kultuur uit de 16de eeuw. Daarentegen heerschten in Oost Europa, in Rusland, Polen, Hongarije, ook in het Oosten van Duitschland, tot in de vorige eeuw primitief-agrarische toestanden met groot grondbezit, lijfeigenschap, dorpskommunisme, zonder dat een krachtige bourgeoisie het geheele maatschappelijke leven en denken kon richten. Zoo stonden daar de massa's eenvoudiger, opener, als wit papier ontvankelijker tegenover het nieuwe kommunisme. Of, zooals een Engelsch gedelegeerde het in Amsterdam uitdrukte: de Russische massa's waren zeker onwetender dan de Engelsche, maar de Engelsche zijn zoo volgepropt met vooroordeelen, dat de strijd onder hen veel moeilijker is. Deze „vooroordeelen" zijn een ander woord voor de burgerlijke ideologie, die de massa's in deze landen van oude kapitalistische kultuur beheerscht.

De inhoud van deze denkwijze is zoo veelzijdig en ingewikkeld, dat zij moeilijk in een paar zinnen samen te vatten is. Haar eerste karakter is een sterk individualisme, op vroegere arbeidsvormen gegrond, dat slechts moeilijk en langzaam het noodzakelijke proletarische gemeenschapsgevoel en de discipline laat opkomen. De blik is beperkt tot eigen arbeid en werkplaats en ziet niet het maatschappelijk geheel; het algemeene, verder aflaggende, de „politiek" is een vak van afzonderlijke vaklieden, een specialiteit van de ontwikkelde mannen uit de heerschende klassen, die dit vak monopoliseerden. Door literatuur en kunst is de burgerlijke kultuur als „nationale" kultuur in de massa's ingeplant en bewerkt een nationaal saamhoorigheidsgevoel — veel dieper in het onbewuste wortelend, dan naar uiterlijke onverschilligheid of uiterlijk internationalisme schijnt — die tot solidariteit met de bourgeoisie kan leiden en een werkelijk internationaal handelen verhindert.

Overeenkomstig het karakter der burgerlijke produktie denken de massa's hier nog veelal, zoodra ze iets buiten de onmiddellijke tastbare belangen komen, in ideologieën in plaats van in realiteiten, en laten zich door in de historie wortelende ideologische verschillen in groepen verdeelen, die hen geheel tot achterhoede van de bourgeoisie maken. Een talrijke klasse van intellektueelen leeft geheel in deze burgerlijke kultuur; zij zijn er van vervuld, verzorgen haar, bouwen haar op, brengen haar over aan de massa's, zijn hun geestelijke leiders in alle onderlinge sekten- en klassenstrijd — geestelijken, onder-

wijzers van alle graden, krantenschrijvers, literatoren, politici — en door hen heerscht het kapitaal. In theoretisch opzicht is door de sociaaldemocratie veel gedaan ter bestrijding van deze burgerlijke invloeden; maar slechts tot op zekere hoogte. Want het belangrijkste: de geestelijke afhankelijkheid van politieke en intellectuele leiders, het overlaten van de groote belangrijke algemeen-maatschappelijke akties aan deze specialiteiten, in plaats van ze zelf, als eigen taak van de massa's ter hand te nemen, bleef daarbij bestaan. Hoezeer deze afhankelijkheid, indertijd opgebouwd als strijd tegen de bourgeoisie, inderdaad macht van de bourgeoisie over het proletariaat beteekent, bleek in 1914 en 1918, toen de afhankelijkheid der massa's aan de sociaaldemocratie hen tot willooze werktuigen van het imperialisme en de reaktie maakte.

De zoogenaamd onverschillige massa's der bevolking zijn niet een passieve menigte, die de daden der aktieve groepen over zich heen laten gaan zonder er zich mee te bemoeien. Dat kan in primitief-agrarische streken gebeuren; maar het kapitalisme heeft de verste lagen der bevolking in zijn kring getrokken, economisch en geestelijk; en wat niet vóór de revolutie is, kan elk oogenblik als volgelingen van christelijke en andere leiders als macht vóór het kapitalisme optreden. Dit maakt een revolutie door een bewuste vooraanstaande minderheid — zooals in vroegere burgerlijke omwentelingen — tegenwoordig onmogelijk, en vormt in tijden van tegenslag de kracht voor felle en wreede reaktie. Het kan niet verhinderen, dat het kommunisme steeds meer veld wint; en het kan ook niet verhinderen, dat, wanneer de krisis van het kapitalisme ten slotte de groote massa's der bevolking tot de felste ontevredenheid of tot wanhoop brengt, in hen een eenheid van opstandig willen oplaait, die het heerschende regeeringssysteem ineen doet storten — zooals in Maart 1917 in Rusland, in November 1918 in Duitschland. Maar dan is nog de zege niet behaald: dan treedt deze burgerlijke ideologie der massa's als de oorzaak op, waardoor alles, wat gewonnen werd, weer uit hun handen kan glippen. Duitschland in 1918 zal niet het eenige voorbeeld blijven 1) maar het Duitsche voorbeeld stelt ons

1) Er wordt tegenwoordig herhaaldelijk op Engeland gewezen als het land, waar in tegenstelling tot het krachteloze Duitschland de verovering van de staat door de arbeidersklasse voor de deur staat. De mooie opwaartsche beweging van het kommunisme in Engeland mag ons niet doen vergeten, dat daar de eerste revolutie nog in de toekomst ligt, en dat dan eerst blijken kan, tot op welke hoogte zich de Engelsche arbeiders van het geestelijke overwicht van de burgerlijke klasse hebben vrijge-

konkreet de elementen en oorzaken van deze kontra revolutie voor oogen. Het ontzag voor burgerlijke leuzen — de democratie, gelijk recht voor alle menschen; geloof in of gemis aan zelfvertrouwen tegenover de stroom van lasterberichten over Rusland, waardoor zij aarzelen het kommunisme te volgen; gemis aan zelfstandigheid en aan vertrouwen in eigen kracht; en bovenal vertrouwen in de partij, de leiders, de organisaties, die in de vroegere jaren de belichaming van hun strijd, hun inspanning, hun streven naar een betere wereld, hun idealisme waren geweest. Dat maakt de revolutie tot zulk een lang en bezwaarlijk proces, dat elke vorm en fase van strijd, die in zijn wezen niet tot het uiterste radikalisme gaat — en hoe kan dat in de periode van voorbereiding en opkomst? — later tot een rem wordt. Hoe dikwijls kwam het al niet voor, dat vooraanstaande leiders in een bepaald tijdperk, die met kracht en felheid met het proletariaat samen strijden, maar daarbij vaak in de eenzijdige beperktheid van dien strijd vastgroeien, naderhand door hun aanzien bij de arbeiders deze van nieuwe strijdvormen terughouden en tot hindernissen in de ontwikkeling worden! Organisaties, die door de behoeften van den strijd krachtig opgebouwd worden, worden machtsmiddelen in handen van leiders die ze gebruiken tegen de massa's. De materiele macht van bourgeoisie en staat waren in November 1918 ineengestort; de zelfgeschapen macht van de S. D. Partij en van de vakbeweging was bijna onaangetaast en spande het proletariaat weer in het juk van het kapitalisme.

Het parlementairisme is de typische vorm van een strijd door middel van leiders, waarin de massa's een ondergeschikte rol spelen. Het gaat hier niet om de vraag, waarom het parlementairisme als regeeringsvorm niet tot een zelfbestuur door volksmassa's kan leiden, en waarom wij er het sovjetsysteem tegenover stellen. Wij spreken hier over het parlementairisme als strijdmethode van het proletariaat. Door zijn praktijk worden de arbeiders gewend anderen voor zich de aktie te laten voeren; het wekt de illusie, dat anderen voor hen de strijd kunnen voeren. Gedurende een bepaalde tijd is het noodig; als de arbeiders nog niet in staat zijn en er zelfs nog niet over kunnen denken om zelf de organen voor beheer der maatschappij te scheppen,

---

maakt. Wanneer men bedenkt, dat nergens de arbeidersklasse zoo volkomen met de burgerlijke ideologie is volgezogen als juist in Engeland — in Duitschland deed zij ten minste een poging theoretisch een geheel eigen leer te ontwikkelen — dan moet men hier op nog menige schijnoverwinning, menig bedrog en menige terugval rekenen, vóór het kommunisme tot heerschappij komt.

als ze pas beginnen zich geestelijk te oriënteren en het kapitalisme te begrijpen, als de S. D.-partij door scherpe kritiek het regeerend systeem moet ontmaskeren en door het eischen van hervormingen de massa's moet aantrekken, dan moeten hare woordvoerders in de parlementen zelf indringen en in verkiezingen de politieke partijstrijd voeren. Wanneer echter de massa's zelf in aktie getreden zijn en daarbij tegelijk beginnen hun eigen organen, hun sovjets, op te bouwen, wanneer dus de revolutie begonnen is, dan wordt de noodzakelijkheid van het parlementaire werk steeds geringer naast het groote nadeel, dat het de arbeiders van eigen aktie afhoudt. De arbeiders worden en handelen niet revolutionair, omdat zij er toe aangespoord worden, maar uit bittere noodzaak, al zij geen andere weg ter redding meer zien. Revolutionair handelen beteekent de opbouw van de groote vraagstukken van de maatschappij zelf ter hand nemen, daarover nadenken, moeilijke beslissingen nemen, anderen meeslepen, tot daden overgaan — en zij kunnen niet opgelost worden door knappe leiders, maar alleen als eerst de kommunistische voorhoede en dan de massa zelf ze ter hand neemt, zoekt, propageert, worstelt, probeert, waagt, doorzet, zelf verantwoordelijk is en dit weet. Maar dat is alles zwaar en moeilijk; en zoolang de arbeidersklasse een gemakkelijker weg meent te zien, wanneer haar gezegd wordt, dat anderen dat wel voor haar zullen doen, — de propaganda voeren van een hooge tribune, de beslissingen nemen, de signalen geven voor de aktie, de wetgevende maatregelen vaststellen — wanneer zijer niet door een ijeren moeten gedwongen worden, zal zij door een natuurlijke traagheid aarzelen en in oude denkgewoonten en tradities bevangen passief blijven.

Het groote, het werkelijk kommunistische van de Russische revolutie ligt vooral in de opwekking van de eigen aktiviteit der massa's, in het doen ontvlammen van hun eigen psychische en physische energie, waardoor zij zelf de nieuwe maatschappij vormen en dragen. Deze zelfbevrijding van de massa's is niet eens compleet, zij gaat in stappen; en de afwijzing van het parlementairisme is een van deze stappen. Dat de kommunistische partij in Duitschland in December 1918 besloot tot de boykot van de verkiezingen, was niet een dwaze illusie over een gemakkelijke overwinning, maar de drang, om zich uit geestelijke afhankelijkheid los te maken, nu men een weg tot eigen opbouwende werkzaamheid door middel van de raden vóór zich zag. Dit nieuwe anti-parlementairisme, dat zich onder de kommunisten in allerlei landen vertoont, heeft dus niets — zooals hun wel naar het hoofd gegooid wordt — met het syndikalisme of anarchisme gemeen, maar staat onmiddellijk in verband met het sovjetbeginsel.

Zooals het parlementairisme de geestelijke, zoo vertegenwoordigt

de vakbeweging de stoffelijke macht van de leiders over de massa's. De groote vakbonden zijn tot lichamen geworden, die eenigszins het karakter van staatsorganismen vertoonen: de bestuurders zijn van dienaren tot meesters geworden, die een kaste vormen, welke zich met de organisatie vereenzelvigt, die over alle machtsmiddelen van het geheel gebieden (de financiën, de pers), terwijl elke opstandige wil van de leden zich aan het apparaat van reglementen en bureaukratische hiërarchie breekt, voor hij zich tegenover de leiders kan doorzetten. Slechts met groote volhardende krachtsinspanning kan een oppositioneële strooming in de massa's op den duur tot een matig succes leiden; dit beperkt zich gewoonlijk tot persoonsveranderingen, waarbij het systeem ongewijzigd blijft. Hoe dikwijls kwam het in de afgelopen jaren in Engeland, in Duitschland, in Amerika niet voor, dat de leden in openlijk oproer losbarstten en hun gang gingen, tegen de leiding of de besluiten van de bond in! Dat dit zoo als iets gewoons gezegd wordt, drukt al uit, dat de leden niet gebieden over de vakbond, dat deze bond niet hun kollektiviteit is, maar als het ware een vreemde, boven hen staande, hoewel tegelijk toch uit henzelf ontspruitende macht, dus iets analoogs met de staat. Is het oproer geluwd, dan komt de oude heerschappij weer op oude manier tot zijn recht; ondanks de machteloze verbittering en haat onder de massa's weet zij zich te handhaven, steunende op de vele onverschilligen, en vooral ook omdat allen de innerlijke noodzakelijkheid van de vakbond voelen, als eenigste middel voor de arbeiders om tegenover het kapitaal in sterke onderlinge samenhang kracht te vinden. De bureaukratische leiders komen niet alleen daarin met het beambtendom, dat de staatsmacht beheerscht, overeen, dat zij de massa's beheerschen voor het kapitaal, ten dienste van het kapitaal, dat door hen de arbeiders onderworpen houdt; maar ook daarin, dat hun „politiek” steeds meer neerkomt op het paaien van de massa, door demagogische frasen, ten gunste van hun overeenkomsten met het kapitaal. Grof en ruw in Duitschland, waar zij met list en geweld aan de arbeiders overal weer het stukwerk en de verlengde arbeidstijd opgedrongen hebben; slauer in Engeland, waar zij — evenals de regeering — in schijn zich onwillig laten schuiven door de arbeiders, wier wenschen zij inderdaad saboteeren.

Deze kontrarevolutionaire macht kan niet vernietigd of verzwakt worden door een wisseling van personen; het is de organisatievorm zelf, die de massa's vrijwel machteloos maakt, die hen verhindert, de vakbonden tot orgaan van hun wil te maken. De revolutie kan alleen overwinnen, door deze organisaties zelf te vernietigen, d. w. z. haar organisatievorm zoo volkomen te wijzigen, dat zij iets geheel anders

wordt. Het sovjetsysteem zal niet slechts de nieuwe politieke organen van het proletariaat tegenover het burgerlijk parlement vormen, maar ook de nieuwe grondslag voor de vakverenigingen. Een enkele trek daarvan trad reeds in de syndikalistische en vooral in de industriële vakorganisatie te voorschijn, in zoverre daar het bureaukratisch apparaat klein gehouden en alle kracht in de aktiviteit der massa's gezocht werd. Direkter en bewuster nog geschiedde dit in de Shop-Stewards-beweging in Engeland, die in de praktijk geschapen organen der massa's tegenover de vakbureaucratie waren; nog bewuster, maar zwak door de nederlaag der revolutie, in de Duitse Unionen. Elke beweging van dien aard, die de innerlijke hechtheid der gecentraliseerde vakbonden verzwakt, ruimt een hindernis voor de revolutie uit de weg. Waar kommunisten omgekeerd, voor ogenblikkelijk succes, deze organisatievorm versterken, versterken zij de hindernissen, die hen later het meest zullen belemmeren. Zoolang het kapitalisme nog krachtig overeind staat, kunnen deze nieuwe vormen slechts een beperkte omvang krijgen, tenzij onder zeer bijzondere verhoudingen (zoals in Amerika de talrijkheid van de ongeschoolde arbeiders buiten de vakbonden de I. W. W. tot bloei bracht), en blijven de groote vakbonden als reaktionaire macht zoo goed als onaangetaast. Eerst in de revolutie, die de massa's in aktie brengt, worden zij ondermijnd en in hun karakter geheel gewijzigd.

IV

De voorstelling dat in West-Europa het revolutionaire tijdperk te vergelijken is met een geregelde belegering van de kapitalistische veste door een proletariaat, dat, onder nu en dan vergeefsche stormloopen, de oude methoden van strijd (verkiezingen en vakbeweging) gebruikt tot de vijand, uitgeput, zich moet overgeven, terwijl tegelijk in de bedrijven de kontrôle door de arbeiders voet voor voet gewonnen wordt, is een neo-reformistische voorstelling, die naar uit het voorgaande blijkt, niet met de omstandigheden van de oude kapitalistische landen overeenstemt. Revoluties, veroveringen van de macht door het proletariaat, zullen plaats vinden, maar, door de opgenoemde oorzaken, weer geheel of gedeeltelijk verloren gaan; het kapitaal zal telkens weer aan macht winnen, maar die alleen gebruiken, om de produktie nog hopeloozer te ontrederen en de maatschappij, ekonomisch, tot een puin hoop te maken; nieuwe vormen van strijd, van aktie, van organisatie, nieuwe organen van macht en opbouw zal het proletariaat in plaats van de oude moeten scheppen, waardoor dan uit de chaos in strijd en nood de nieuwe orde oprijst.

De beteekenis van de kontra-revolutie, van de politieke macht van het kapitaal in revolutionaire tijden, is het best in Duitschland te zien, in de steeds voortschrijdende economische ineenstorting. De eerste oorzaak was natuurlijk de uitputting door de oorlog en de berooving door de vrede van Versailles — beide een produkt van kapitalistische en sociaal-patriottische politiek, de laatste speciaal ook van het neerslaan van de revolutie. Was daarna een kommunistisch bewind opgetreden, dan had ondanks de uitputting en armoede een vaste opbouw kunnen beginnen. Maar de Ebert-Noske regeering dacht niet aan georganiseerde opbouw, liet geheel de vrije hand aan de bourgeoisie en beschouwde het als haar eenige taak, elk verzet der arbeiders te breken. De bourgeoisie ging haar gang d. w. z. ieder kapitalist ging zijn gang; en ieder had natuurlijkerwijze maar één gedachte: persoonlijke winst, voor zich zelf uit de ineenstorting zooveel mogelijk te redden. Men praatte wel dag aan dag over de noodzakelijkheid om het economisch leven door geordende arbeid te herstellen; maar dat was enkel tegen de arbeiders bedoeld, om hen tot intensieve arbeid aan te sporen, en om aan de dwang tot intensieve arbeid ondanks lichamelijke uitputting door bedriegelijke leuzen een mooie schijn te geven. Inderdaad bekommerde zich geen enkel kapitalist om het economisch herstel als algemeen volksbelang: halen wat er te halen was, was het parool. Eerst trad dit te voorschijn in de warenhandel; als in de oertijden werd weer de handel het groote middel tot verrijking in plaats van de produktie. De valutadaling werd op grootscheepsche manier gebruikt om alles naar het buitenland te verkoopen: produkten, grondstoffen, levensmiddelen, produktiemiddelen, alles wat voor de opbouw of maar voor het directe leven der massa's noodig was, en eveneens de fabrieken zelf en de eigendomsrechten. Het „Schiebertum" heerscht in alle lagen der bourgeoisie, ondersteund door vroeger ongekende teugellooze corruptie in alle besuurs en ambtenaarskringen. Alles, wat nog van Duitschlands oude rijkdom was overgebleven, werd door de „leiders der produktie" verpatst. En ook op het gebied van de produktie treedt hetzelfde op: private winzucht, die door absolute onverschilligheid voor algemeen belang het geheele economische leven in de put helpt. Het industriële kapitaal wil grotere winst door verhooging van de uitbuiting van het proletariaat: invoering van stukwerk, verlenging van arbeidstijd, verlaging van het reële loon door verzet tegen loonstijging, evenredig met de duurte. Daartoe worden telkens de bedrijven stilgelegd en de werkplaatsen gesloten, (zoals in de mijnen en aan de sporen), zonder te vragen naar de stagnatie, die dit in de overige industrie brengt, alleen om voorraden

tegen hooge prijzen op te ruimen of om naderhand de gewillige tot overwerk bereide arbeiders uit te zoeken. Bepierking der produktie om de prijzen te laten oploopen, van ouds een geliefd winstjagers-middel, maar onder een bloeiend kapitalisme door de algemeene konkurrentie moeilijk door te voeren, kwam nu weer in eere. Uiterlijk, in beursberichten, schijnt dan het kapitalisme weer te bloeien en zich te herstellen, getuige de hooge dividenden; in werkelijkheid is het een opteren van het laatste bezit. Wat wij in Duitschland waarnemen, is de werking van het algemeene karakter der bourgeoisie als maatschappelijke klasse: persoonlijke winst zoeken als eerste en eenigste doel — en daarom zal het met andere landen, als niet op andere wijze herstel komt, dezelfde weg op gaan. Is eenmaal de produktie tot op zekere hoogte ontredderd en de valuta sterk gedaald, dan zal, wanneer aan de partikuliere winzucht der bourgeoisie vrije teugel gelaten wordt (en dit is inhoud en beteekenis van de politieke heerschappij van de bourgeoisie onder het masker van welke niet-kommunistische partij ook) de volkomen ondergang van het ekonomisch leven het gevolg zijn.

Dof berustend liet het Deutsche volk dit alles al anderhalf jaar lang over zich heen gaan. Geen krachtige revolutionaire aktie kwam op, die aan een bepaalde strijd ontvlammend, op het geheele proletariaat overslaat; elk bijzonder verzet werd gesmoord, met grof bedrog of nog grover schrikbewind van boven. Het scheen dat de lichamelijke uitputting ook een geestelijke en morele uitputting had bewerkt, die de massa's onbekwaam maakte tot elk krachtige aktie van verzet. In het buitenland verloor men het geloof, dat het in Duitschland nog tot een revolutie kon komen. Slechts fantasten en ideologen, schreef de Tribune bij de aanslag van Kapp, geloofden nog aan een Deutsche proletarische revolutie.

De innerlijke toestand van het Deutsche kommunisme beantwoordde aan deze algemeene omstandigheden. Verwarring, geestelijke ontreddering, verdeeldheid, opportunisme — zij zijn geen persoonlijke tekortkomingen van onze Deutsche partijgenooten, maar een haast onvermijdelijk uitvloeisel van de moeilijke, schijnbaar hopelooze situatie. Het besef van onvoldoende eigen kracht tegenover de noodzakelijkheid van aktie moest de kommunistische leiders er toe brengen, hulp en steun elders te zoeken. De Centrale verwachtte die van de Onafhankelijke Sociaaldemokraten, die zich op hun Leipziger kongres in het najaar, zij het ook aarzelend, tegen de wil der leiders voor de diktatuur van het proletariaat en voor Moskou hadden uitgesproken. Daarom moest de weg tot samengaan met de linkervleugel der U. S. P. geband worden, die met hun leiders

Richard Müller en Däumig als bijna-kommunisten geprezen werden; de Centrale rekende er op, deze massa's dan met zich mee te krijgen voor een gemeenschappelijke revolutionaire aktie onder uitwerking van de rechtsche leiders Hilferding, Dittmann, Cohn enz.; daartoe moest het aanvaarden van het parlementairisme dienen en de toenadering tot de oude vakbonden, wat zonder uitsluiting der oppositie in de de K. D. P. niet door te zetten was. Deze politiek heeft volkomen gefaald; vier maanden later blijkt, en de „Rote Fahne" erkent het zelf, dat de arbeidersmassa's in de U. S. P., in plaats van zich verder naar links te ontwikkelen, weer geheel in het sleeptouw van de rechtsche leiders zijn gekomen — dit is zelf weer een symptoom van verslapping van de revolutionaire geest. De linker leiders drijven hun aanhangers weg van samenwerking met de kommunisten en prediken de machteloosheid der arbeiders tegenover het „herstel van de kapitalistische produktie", de politiek van kleine hervormingen in de bedrijfsraden, en het samengaan met de rechts-socialistische vakverenigingsleuzen.

In de oppositie der K. P. D. ziet het niet heel veel beter uit. De toenmalige leiders Laufenberg en Wolfheim volgden niet de taktiek van de klare zelfstandige klassepolitiek, maar riepen in een „Kommunistische Adresse" het proletariaat op voor een nationale politiek van oorlog tegen de Entente, onder revolutionaire diktatuur van het proletariaat, waarbij echter van de bourgeoisie onder een nieuw soort godsvrede medewerking gezocht werd. De grondgedachte was dat verhinderend van de absolute uitplundering van Duitschland door de Entente een gemeenschappelijk belang van het geheele volk was; bij deze mechanische opvatting van de almacht der materiele belangen in de politiek werd de klassen-werkelijkheid voorbijgezien, het feit, dat de Deutsche bourgeoisie toch liever als agent van het Entente-kapitaal bourgeoisie zou blijven, dan door een kommunistisch proletariaat uitgewischt te worden. Het was dus een poging om in de nieuwe werkelijkheid: de uitbuiting van het Deutsche proletariaat door en zijn strijd tegen het Entente-kapitaal — waarbij de tusschenpersonen over het hoofd gezien werden — bondgenooten te zoeken, daar waar ze nooit konden zijn. Radek heeft deze politiek onmiddellijk krachtig en bekwaam bestreden; de buitenlandsche politiek van een pas tot revolutie gekomen proletariaat kan niet het uitlokken van oorlog zijn, al schijnt deze nog zoo onvermijdelijk, maar het tijd winnen tot ook het vijandig imperialisme door eigen revolutionaire ontwikkeling verzwakt is. Ook onder de leden der oppositie kwam een krachtig verzet tegen deze „nationaal-bolsjewistische" taktiek op, die aan de Centrale een uitstekend aanvalspunt opleverde. Het gevolg

was, dat de oppositie, uit vele heterogene bestanddeelen bestaande, niet tot een vaste taktische en daardoor evenmin organisatorische eenheid kon komen; Laufenberg, de krachtigste persoonlijkheid, zat voor een jaar gevangen; door sleepende onderhandelingen en door haar financieele kracht wist de Centrale afzonderlijke deelen van de oppositie weer naar zich toe te halen. Een aantal plaatselijke leiders der oppositie, gesteund door die arbeiders (bv. in Bremen) die het belang van één krachtige partij beseften, namen als punten van toenadering amendementen op de Heidelberger Leitsätze aan: op het punt van parlementairisme gaven ze toe, in zoverre dat daarin telkens naar omstandigheden beslist zou worden; maar op het punt van vakbeweging eischten ze erkenning en steun voor de Unionen. Het parlementairisme kan de arbeiders zelf nooit zoo heel veel schelen, daarover maken de leiders zich het warmst, omdat deze daarin hun weg van aktie zien; maar de vakbeweging is het werk, het produkt, het leven van de arbeiders zelf, dus dit vraagstuk raakt hun geheele hart. Het is natuurlijk zeer de vraag, of de Centrale hierop zal ingaan; ondertusschen heeft de Hamburger afdeeling deze pogingen afgesneden, deze leiders afgezet en zich in meerderheid aan de kant van Wolfheim geplaatst. Van een krachtige, eenswillende, goed georganiseerde kommunistische partij is in Duitschland op het oogenblik geen sprake.

Maar al schenen alle positieve aanwijzingen voor een komende revolutie in Duitschland te ontbreken, toch kon van herstel van een burgerlijke maatschappij evenmin sprake zijn. De bourgeoisie hoopte op een monarchische redder, op Hindenburg. Maar wat kan deze voor het bedrijfsleven? Het Europeesche kapitaal hoopt zich te herstellen door handel met Rusland, door grondstoffen en levensmiddelen uit Rusland te ruilen voor machines. Maar wat kan Duitschland in ruil geven? Het kan niets exporteeren — dan menschen; de Duitsche techniek, vakkennis en wetenschap zal wellicht in Rusland een nieuw veld vinden en de nieuwe maatschappij helpen opbouwen; maar daarmee wordt Duitschland zelf niet geholpen. En — wat men een jaar geleden slechts aarzeland dorst voorspellen — Duitschland ging de weg van Weenen; de regeering zou binnenkort geen levensmiddelen meer hebben, en dat beteekent hongersnood voor de volksmassa. Is het te verwachten, dat het volk, dat apathisch de langzaam sloopende honger verdroeg, ook de akute verhogering lijdzaam zal ondergaan? Het Duitsche volk stond voor de keuze: óf in de letterlijkste zin te gronde te gaan, óf op te staan, de honderdduizenden Noske-soldaten en de gewapende bourgeoisie trotseerend en onder de zwaarste offers de macht te veroveren. De moeilijkheid van de situatie verklaart de lange berusting; een stoot van buiten, de reaktionaire aanslag van

Kapp-Lüttwitz was noodig om de revolutie eindelijk weer te doen uitbarsten.

V.

De „Baltische” troepen, een zootje gelukzoekers, tegen hooge beloften door eenige officieren aangeworven, zonder dat Ebert-Noske, hoe vaak ook gewaarschuwd, er iets aan deden, van te voren bestemd als leger voor de contrarevolutie, door het oorlogsministerie met alles goed uitgerust, had in de Oostzeeprovinciën geroofd en geplunderd — „geroebeld” noemde ze dat —, was door de woedende Letten toegetakeld en op bevel van de Entente schoorvoetend teruggehaald, maar bleef gewapend hier en daar gestationeerd, uit partikuliere middelen bezoldigd. Daar zij moesten vreezen, eindelijk op last van de Entente ontwapend en op straat gezet te worden, waren zij voor een kontra-revolutionaire aanslag gemakkelijk te vinden. Toen zij uit Döberitz naar Berlijn rukten en Kapp als rijkskanselier instaleerden, hadden ze eerst ook succes. De Ebertregeering moest naar Dresden en Stuttgart vluchten, de rijksweertroepen sloten zich steeds meer bij de opstandige soldaten aan, de burgerwachten verklaarden zich vóór de orden tegen de stakingen, die overal tegen de staatsgreep uitbraken. Maar toen het bleek, met welk een kracht de arbeidersmassa's optraden, zagen de bedachtzamere reaktionairen, de bourgeoisie, de generaals, de jonkers het gevaar in en ze lieten Kapp in de steek. Was deze onverhulde militaire jonkerregeering geslaagd, dan zou zij toch een enorme verscherping van de klassenstrijd gebracht hebben; haar eerste maatregel was nu reeds: herstel van de vrije handel in graan, opdat de jonkers tot hooge prijzen konden verkoopen; en daarvan was dadelijk hongersnood voor de massa's het gevolg geweest. Maar reeds haar optreden zelf bracht een zoo krachtig opleven van de revolutionaire beweging, dat de burgerlijke klasse onmiddellijk weer bij de Ebert-regeering toevlucht zocht.

Men heeft zich vroeger herhaaldelijk verbaasd, waarom deze regeering van sociaal-patriotten, onbekwame politieke baantjesjagers, zonder eenige groote lijn, die de zaken maar lieten loopen, zooals ze liepen, door iedereen veracht, en terecht, zich zoolang heeft kunnen staande houden. Nu is gebleken, wat haar kracht was: haar onmisbaarheid als tusschenvorm, zoolang geen der beide tegenover elkaar staande machten sterk genoeg is, om de ander te vernietigen. Het proletariaat, bevangen in oude tradities, had de burgerlijke wereld niet kunnen overwinnen; deze gaf zich een sterke militaire bewapening, en de militairen waren nu meester, ook over de regeering, die

naar hun pijpen moest dansen. Maar niet zoodra trachtten deze — verleid door de apathische onbeweegelijkheid van het proletariaat — de Ebert-menschen als overtollig democratisch ornament weg te schuiven, of plotseling staat de proletarische revolutie weer dreigend voor hen. Om het proletariaat weer tot rust te brengen, moeten zij Ebert behouden — want daardoor worden die arbeiders, die zich nog door de leuzen van het oude socialisme laten bedotten, van de anderen gescheiden. Maar het is de vraag of zij nu de revolutie nog kunnen bedwingen.

De Duitsche arbeiders hebben onmiddellijk gevoeld, dat nu door de felle twist onder hun heerschers hun kans gekomen was. De meerderheidssocialisten moesten zelf de arbeiders ten strijde roepen tegen de staatsgreep en hun het wapen der staking in de handen drukken; de arbeiders namen de strijd tegen de officiersklik op, maar niet om de Ebertregering te helpen, die steeds samen met deze officiersklik hen onderdrukt had. De rijksweertroepen waren onzeker en aarzelend geworden, onzeker of ze met de oude of de nieuwe regeering zouden gaan, onzeker of ze de stakende en optrekkende arbeiders als hun bondgenooten of hun vijanden moesten beschouwen. Dat plotseinge voordeel hebben de arbeiders gebruikt; zonder dat het parool van een partijleiding eenheid van aktie van boven kon bewerken — de kommunistische en onafhankelijke bladen waren onderdrukt — traden zij, door eenzelfde wil beziel, in alle deelen van Duitschland op en wierpen zich in de strijd: de vrucht van anderhalf jaar bittere ervaring en anderhalf jaar kommunistische propaganda. En naast hun eene groote strijdmiddel, de staking, dat dadelijk in Berlijn met volle kracht toegepast werd, grepen ze ook naar het andere, de gewapende opstand. Ze wierpen zich nog ongewapend op de troepen, om ze de wapens af te nemen, bestormden de wapenbergplaatsen in de stadhuizen, vormden roode garden en streken met doodsverachting tegen de Nesketroepen. Wat er ook vroeger terecht kon gezegd worden over hun gemis aan revolutionaire aktiviteit, de Duitsche arbeiders hebben het door deze strijd schitterend uitgewischt. Met een prachtig elan, met voorbeeldelooze dapperheid hebben zij zich in de revolutie gestort; honderden, duizenden zijn gevallen voor de zaak. In de hoogst ontwikkelde grootindustriële gebieden hebben zij de macht veroverd: in Saksen en in Rijnland-Westfalen. In Chemnitz, het centrum van een proletarisch distrikt, met een stevige kommunistische beweging, werd dadelijk een radenrepubliek geproklameerd, terwijl in de omgeving, Leipzig, Dresden, Halle, Thuringen de strijd met wisselende kansen gevoerd werd. In het reusachtige industriegebied van Rijnland en Westfalen

hebben de arbeiders na een zware strijd de rijksweertroepen verdreven en de macht in handen genomen. Overal in deze dichtbevolkte „bijkorf" van Duitschland wappert de roode vlag met hamer en sikkel, het embleem der revolutie. Maar in Berlijn en de meeste streken, vooral ook in Zuid-Duitschland, worden de arbeiders nog door de kanonnen van de rijksweer in bedwang gehouden; en het snelle wijken van de Kapp-regeering heeft de stakingsaktie ook niet overal tot volle kracht laten komen. Van beteekenis als symptoom voor de toekomst is het feit, dat ook de landarbeiders in de jonkerbolwerken Mecklenburg en Pommeren, de strijd opnamen: de berichten van de burgerlijke pers, dat daar rondtrekkende benden de jonkerkasteelen in brand steken, op zich zelf zonder twijfel gefantaseerd, bewijst de schrik, die deze agrarische beweging verwekt. In Berlijn trachten de vakvereenigingsleiders, de handlangers van Ebert, door waardelooze beloften van tusschenpersonen — waaraan de regeering toch niet gebonden is — de arbeiders te bedotten om weer aan het werk te gaan; door Noske op te offeren hoopt men de rest van de regeering te redden. Er wordt geknoeid en gekonkeld met de leiders der Onafhankelijken — in wier handen de leiding der lokale Berlijnsche vakbeweging ligt — om door hun deelname aan de regeering de staking te breken. De houding van Berlijn, waar naast grootbedrijf, veel middel- en kleinbedrijf voorkomt en een talrijk laf winkeliers- en ambtenarendom de geesten beïnvloed, wordt, meer dan door een massaal krachtig proletarisch klasesentiment door aarzelande partijtradities bepaald.

Deze situatie van de rest van het rijk brengt ook aarzeling in de arbeiders daar waar ze meester zijn. Een proletarische Rijnsch-Westfaalsche staat kan, gescheiden van en in strijd met het overige Duitschland, niet bestaan; hij produceert geen levensmiddelen, maar heeft omgekeerd alle kolen in zijn bezit, en naar beide zijden doet zich het gebrek nu reeds gevoelen. Is het Deutsche proletariaat in zijn geheel nog niet bewust en sterk genoeg om het Ebertbewind weg te jagen en een proletarische radenregeering te stichten, dan moeten de verst ontwikkelde streken hun macht gebruiken, om zoo veel mogelijk concessies voor het geheele proletariaat af te dwingen. De belangrijkste eisch, die zij kunnen stellen, belangrijker dan de samenstelling van regeeringen, is de wapening van het proletariaat en ontwapening van de rijksweer — de Berlijnsche vakvereenigingen hebben deze eisch een oogenblik gesteld, maar dadelijk weer laten vallen. Het spreekt van zelf, dat de regeering zich daartegen met alle macht zal verzetten; omgekeerd is het te verwachten, dat de arbeiders in Berlijn en elders voor deze eisch, die het eenige afdoende

middel tegen reaktionair herstel is, al hun stakingsmacht zullen willen gebruiken. Komt er geen voorloopige overeenkomst, en is de regeering zelf niet in staat, militair de arbeidersregeering in het Westen neer te werpen, dan bestaat de kans, dat de Entente-regeeringen van uit het bezette gebied militaire hulp zenden, om de vlam van het bolsjewisme, zoo vlak bij, te smoren; daardoor wordt dan het Westeuropeesche proletariaat in de strijd getrokken; reeds richten de Fransche en Engelsche arbeidersbladen hun oproep tot de soldaten en arbeiders, om zich tegen deze inmenging met alle macht te verzetten.

Evenals in Rusland in 1917 het optreden van Kornilof, zoo heeft in Duitschland de aanslag van Kapp de baan vrijgemaakt voor verdere ontwikkeling. Niet onmiddellijk komt er een arbeidersregeering uit voort; maar het proletariaat is in beweging gebracht, zal zich verzamelen en versterken, zich klaar worden over zijn eischen en zijn program. De regeering mag gerekonstrueerd en nieuw gevormd worden, maar zij kan niet meer stabiel worden. De revolutie in Duitschland schrijdt voort. Maar zij zal nog vele overgangsvormen moeten doorloopen en reusachtige moeilijkheden moeten overwinnen, voor zij haar doel, de diktatuur van het proletariaat en het kommunisme bereikt heeft.